

 KRAJSKÁ KNIŽNICA V ŽILINE

VEREJNÉ KNIŽNICE ŽILINSKÉHO KRAJA

2010

A. REGIONÁLNE KNIŽNICE

1. Knižničný fond

Regionálne knižnice Žilinského kraja v roku 2010 vykázali knižničný fond 814 886 KJ, čo je vyšší počet o 7 126 ako v predchádzajúcom roku.

Počet automatizovaných knižničných jednotiek v regionálnych knižniciach vzrástol o 13 034 KJ, ich podiel z celkového počtu tak dosiahol 89,35 %. Stopercentnú automatizáciu KF vykázali knižnice Kysucká, Oravská a Turčianska, Liptovskej knižnici GFB sa zvýšila na 95,24 % a Krajskej knižnici na 74,20 %. V Krajskej knižnici percento znižuje skutočnosť, že doposiaľ nemá automatizovanú žiadnu pobočku.

V skladbe knižničných fondov nastali oproti roku 2009 určité posuny: menší alebo väčší pokles v podiele špeciálnych dokumentov zaznamenala Kysucká a Liptovská knižnica GFB, ako aj Krajská knižnica, naopak v kysuckej a Liptovskej knižnici GFB sa mierne zvýšil podiel elektronických dokumentov. Napriek poklesu percenta odbornej literatúry pre dospelých, vrátane špeciálnych dokumentov mali aj v roku 2010 najvyššie percento Kysucká a Oravská knižnica (okolo 43 %), najnižšie percentuálne zastúpenie má vzhľadom na štruktúru fondov pobočiek a finančné možnosti ich dopĺňovania Krajská knižnica (34,30 %), o niečo vyššie percento má Liptovská knižnica GFB (35,06 %) a Turčianska knižnica (35,76 %). Ponuka krásnej literatúry pre dospelých je najvyššia v Turčianskej a Krajskej knižnici (39,55 a 39,25 %), najnižší podiel krásnej literatúry pre dospelých má naďalej Kysucká knižnica (30,25 %). Okrem Krajskej knižnice, ktorá má vyšší podiel fondu pre deti než dosiahnuté percento detských používateľov, detský fond ostatných knižníc je v porovnaní s percentom detských používateľov nižší, táto disproporcía medzi fondom a percentom detských používateľov je výrazná najmä v Liptovskej knižnici GFB (6,27 %) a v Turčianskej knižnici (5,66 %). Táto poddimenzovanosť fondov pre detských používateľov je o to problematickejšia, že práve v týchto knižniciach aj percento výpožičiek pre deti značne presahuje podiel detského fondu.

V zastúpení špeciálnych dokumentov vo fondoch došlo k miernemu zvýšeniu podielu len v Turčianskej knižnici, v Liptovskej knižnici GFB naopak došlo k poklesu o 1 %, v ostatných knižniciach došlo k miernejšiemu zníženiu podielu týchto fondov v celkovej skladbe. Naďalej najvyšší podiel s 11,88 % má Kysucká knižnica, druhý najvyšší podiel má Oravská knižnica A.H. (4,95 %), Turčianska knižnica má 4,10 %. Najnižší podiel špeciálnych dokumentov má naďalej Krajská knižnica (2,74 %) a teraz aj Liptovská knižnica GFB (2,98 %). Naopak percento elektronických dokumentov sa neznížilo, v Liptovskej knižnici GFB vzrástlo na 0,22 %. Oravská knižnica A.H. a Kysucká knižnica 0,12 a 0,13 %, Turčianska a Žilinská knižnica majú vo fonde nezmenený - najnižší podiel elektronických dokumentov (0,06 a 0,07 %).

Na rozdiel oproti predchádzajúcemu roku sa ponuka periodickej tlače vo všetkých regionálnych knižniciach znížila celkovo až o 159 titulov (v počte exemplárov pokles o 214). Percentuálne najväčší úbytok periodík zaznamenala Oravská knižnica A.H. (- 40 %), ktorá tak mala v roku 2010 najnižšiu ponuku titulov i exemplárov, ale aj so zníženým počtom v tomto indikátore plní štandardy MK SR, rovnako ako Kysucká a Krajská knižnica. Liptovská knižnica GFB spolu s Turčianskou knižnicou počet odporúčaný štandardami pre verejné knižnice neplnia.

Prírastky celkovo klesli oproti r. 2009 o 5 669 KJ a len zásluhou zvýšených darov nebol tento pokles ešte vyšší. Prírastky kúpou tvorili 11 987 KJ (pokles o 6 805, čo je 36,23 %). Podiel prírastkov tvoril 64,53 % z celkového objemu prírastkov knižničných jednotiek regionálnych knižníc.

Početne najväčší pokles mala Turčianska (- 2 250 KJ) a Krajská knižnica (- 2 010 KJ), percentuálne Turčianska knižnica (- 61 %), Liptovská knižnica GFB (- 40,71 %) a Kysucká knižnica (- 31,3 %), Oravská a Krajská knižnica mali pokles okolo 27 %.

Porovnanie s prírastkami schválenými Metodickým pokynom MK SR č. MK – 1669/2010-10/7472 z 1.6.2010 ako štandard pre verejné knižnice nie je pozitívne, keď knižnice dosiahli nasledovné percentuálne plnenie:

Kysucká knižnica	50,51 %
Oravská knižnica A.H.	57,06 %
Liptovská knižnica GFB	31,89 %
Turčianska knižnica	17,67 %
Krajská knižnica	48,75 %.

Najvyšší podiel prírastkov kúpou z celkového prírastku svojich fondov mala Krajská knižnica (84,72 %), najnižší Turčianska knižnica (necelých 33 %), v Liptovskej knižnici GFB to bolo 51,38 %, v Oravskej a Kysuckej knižnici sa pohyboval na úrovni 75 - 74 %.

Doplňkom knižničných dokumentov získaných kúpou boli dary fyzických a právnických osôb, ktoré obohatili fondy regionálnych knižníc spolu o 6 590 knižničných jednotiek.

Knižné dary boli opäť vyššie ako v predchádzajúcom roku a to 1 136 KJ, o ktorý nárast sa zaslúžila v prevažujúcej miere Turčianska knižnica (1 440 KJ), pričom Kysucká, Oravská a Liptovská knižnica GFB zaznamenali pokles darov.

Úbytky knižničného fondu dosiahli celkovo 11 451 KJ, čo je o temer štvrtinu viac ako v roku 2009. Najvyššie úbytky mala Turčianska knižnica (5 305 KJ) a Krajská knižnica (3 722 KJ).

Percentuálny podiel jednotlivých knižníc na celkovom počte knižničných jednotiek sa oproti uplynulému roku zmenil najmä nárastom podielu Kysuckej knižnice a poklesom Turčianskej knižnice a tak na celkovom fonde 814 886 knižničných jednotiek sa podieľali jednotlivé regionálne knižnice nasledovne:

16,97 % Kysucká knižnica, 12,09 % Oravská knižnica, 11,84 % Liptovská knižnica GFB, 20,01 % Turčianska a 39,08 % Krajská knižnica.

Rovnako poradie knižníc v prepočte zväzkov na 1 obyvateľa ostalo nezmenené: najnižší počet mala aj v r. 2010 Turčianska knižnica (2,81 KJ), Liptovská knižnica GFB 2,98 KJ, Krajská knižnica 3,74 KJ, Oravská knižnica 5,03 KJ a Kysucká knižnica dosiahla 5,45 zväzkov na 1 obyvateľa.

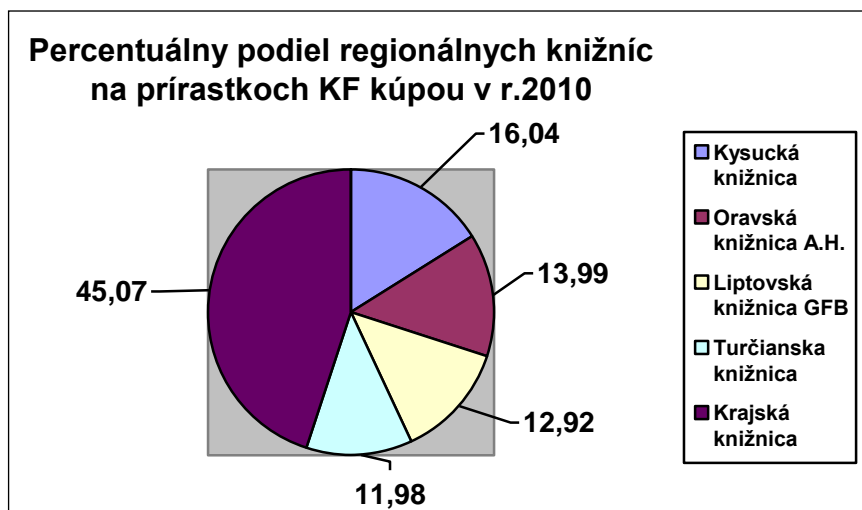
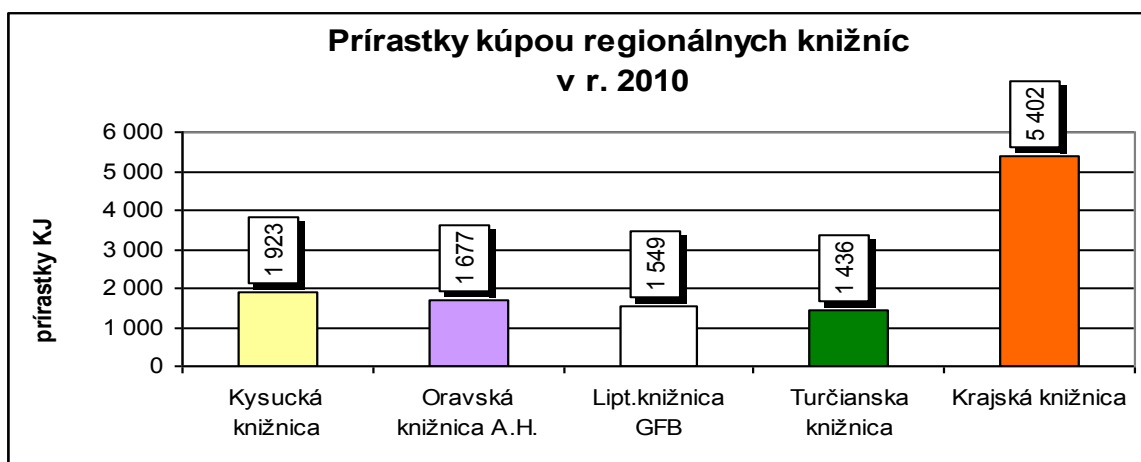
V skladbe prírastkov temer všetkých regionálnych knižníc naďalej pokračuje preferencia odbornej literatúry pre dospelých, jej najvyšší percentuálny prírastok mala tentoraz Liptovská knižnica GFB (43,52 %) a Krajská knižnica (41,31 %), s ďalším medziročným poklesom Oravská knižnica (35,80 %), Kysucká knižnica na úrovni roku 2009 (34,51 %). Turčianska knižnica opäť zvýšila podiel prírastkov odbornej i krásnej literatúry pre dospelých na úkor literatúry pre deti napriek tomu, že knižnica má druhé najvyššie percento detských používateľov (31 %), čím sa ďalej prehľbuje disproporcía medzi akvizíciou a tým ponukou literatúry pre deti a detským používateľským zázemím. Ostatne aj ostatné regionálne knižnice zaznamenali menší ale aj dosť značný pokles podielu prírastkov pre deti, pričom detskí používatelia mierne klesli v Oravskej knižnici GFB a v Turčianskej knižnici o 7 %. Špeciálne dokumenty početne najviac vzrástli v Liptovskej knižnici GFB (+ 65), Krajská knižnica zaznamenala pokles o 70 KJ.

V prepočte prírastku kúpou na 100 obyvateľov došlo vo všetkých regionálnych knižniciach k výraznému poklesu (- 3 zväzky), v Turčianskej knižnici až o 4 zväzky. Pozíciu knižnice s najnižším prírastkom KJ na 100 obyvateľov si s počtom 2 KJ udržala Turčianska knižnica, najvyšší prírastok mala aj v r. 2010 Oravská knižnica A.H. (9 KJ).

V tomto ukazovateli dosiahli regionálne knižnice nasledovné plnenie štandardov MK SR pre verejné knižnice:

Kysucká knižnica	50,51 %
Oravská knižnica A.H.	57,06 %
Liptovská knižnica GFB	31,89 %
Turčianska knižnica	17,67 %
Krajská knižnica	48,75 %

Prepočet vlastných rozpočtových prostriedkov na 1 obyvateľa použitých na nákup knižničných fondov vypovedá o rozpočtových možnostiach regionálnych knižníc. Táto hodnota oproti uplynulému roku klesla vo všetkých knižniciach a to od 0,21 € (Krajská knižnica) až po 0,63 € (Oravská knižnica A.H.). V roku 2010 bola najvyššia v Kysuckej knižnici (0,48 €/1 obyv.), v Krajskej knižnici 0,46 €, v Oravskej knižnici A.H. 0,26 €, v Liptovskej knižnici GFB 0,22 €, najnižší prepočet rozpočtových prostriedkov na 1 obyvateľa mala aj v uplynulom roku Turčianska knižnica (0,18 €). Vlastné rozpočtové prostriedky na dopĺňovanie knižničných fondov v roku 2010 najvýraznejšie klesli v Oravskej knižnici A.H. (- 70,98 %), v Turčianskej a Liptovskej knižnici GFB (- 64 a 62,69 %), v Kysuckej a Krajskej knižnici (- 31,64 a 31,48 %). Celkové náklady na dopĺňovanie knižničných fondov boli nižšie o 63 450 €, čo je pokles o temer 35 %. Len zásluhou mimorozpočtových zdrojov, ktoré tvorili v regionálnych knižniciach viac ako 37 % nebol pokles prostriedkov na knižničné fondy ešte dramatickejší.

2. Výpožičky

Potešujúce je, že napriek výrazne zníženej ponuke nových informačných zdrojov v roku 2010 celkové výpožičky regionálnych knižníc vzrástli, zásluhu na tom však má len Krajská knižnica (+ 2 512) a Turčianska knižnica (+ 49 016), ktorej síce absenčné výpožičky klesli skoro o 25 000 ale prezenčné medziročne vzrástli o temer 74 000, čo knižnica zdôvodňuje podujatiami v rámci projektov. Ostatným knižniciam výpožičky klesli: Kysuckej knižnici o 2 %, Oravskej knižnici A.H. o 3 % a Liptovskej knižnici o niečo cez 4 %.

V kontexte so znížením počtu výpožičiek došlo k menším či väčším zmenám v ich štruktúre: v Kysuckej knižnici klesli výpožičky odbornej literatúry pre dospelých (- 3 %) a pre deti (- 5 %), špeciálne dokumenty o viac ako 20 % a prezenčné výpožičky (- 4 %); v Oravskej knižnici A.H. klesli výpožičky krásnej literatúry pre deti (- 4 %), periodík (- 12 %), špeciálnych dokumentov (- 10 %) a prezenčné výpožičky (-8 %); v Liptovskej knižnici GFB klesli výpožičky krásnej literatúry pre dospelých o temer 15 %, výpožičky odbornej (-12 %) a krásnej pre deti (-3%) a to aj napriek miernemu nárastu detských používateľov; Turčianska knižnica zaznamenala 16 %-ný pokles výpožičiek špeciálnych dokumentov. V Krajskej knižnici rovnako ako v Liptovskej napriek zvýšenému počtu detských používateľov klesli výpožičky odbornej (-1 %) a krásnej literatúry (-3 %) pre túto kategóriu, vzhľadom na značný pokles ponuky periodickej tlače výpožičky periodík klesli minimálne (- 1 %), avšak až o 60 % sa znížili výpožičky AV dokumentov. Aj v roku 2010 najvyššie percento výpožičiek odbornej literatúry pre dospelých dosiahla Kysucká knižnica (31,91 %), druhé najvyššie percento dosiahla Oravská knižnica A.H (28,82 %), Turčianskej knižnici sa podiel výpožičiek odbornej literatúry pre dospelých znížil na 18,70 % a dosiahla tak najnižšiu hodnotu, naopak Liptovskej knižnici GFB výpožičky tejto literatúry vzrástli početne i percentuálne na 18,77 %, rovnako v aj Krajskej knižnici nárast výpožičiek tejto literatúry sa premietol do ich vyššieho podielu (21,30 %). Najvyššie percento výpožičiek krásnej literatúry pre dospelých mala napriek zníženiu opäť Liptovská knižnica GFB (31,53 %) a Turčianska knižnica (30,44 %), zníženie výpožičiek pre dospelých používateľov sa však pozitívne premietlo do nárastu výpožičiek pre deti, čo vzhľadom na najvyššie podiely detských používateľov má logiku: obe knižnice mali tak najvyšší podiel výpožičiek krásnej literatúry pre deti (19,91 a 18,52 %).

V roku 2007 sme konštatovali razantný nárast výpožičiek elektronických dokumentov a tým aj ich percentuálneho podielu najmä v Kysuckej knižnici, čo sa logicky premietlo aj do zvýšenia počtu výpožičiek špeciálnych dokumentov, od roku 2008 však výpožičky špeciálnych dokumentov, v rámci nich aj elektronických majú klesajúcu tendenciu temer vo všetkých regionálnych knižniciach. Tento klesajúci trend sa prejavil aj v roku 2010 ďalším poklesom výpožičiek špeciálnych dokumentov u všetkých regionálnych knižníc, s výnimkou veľmi mierného nárastu v Liptovskej knižnici GFB a v Krajskej knižnici. Najvyššie percento výpožičiek špeciálnych dokumentov mala tradične Kysucká knižnica (7,85 %). Výpožičky elektronických dokumentov rovnako pomerne výrazne poklesli, výnimkou bol veľmi mierne zvýšenie v Turčianskej a Krajskej knižnici, Liptovská knižnica GF výpožičky týchto dokumentov nevykazuje.

Najvyššie percento výpožičiek periodík mala Oravská knižnica A.H. (31,36 %) ako aj Krajská knižnica, ktorej podiel výpožičiek periodík tvoril 33,04 %, ostatné knižnice majú podiel výpožičiek týchto dokumentov na obdobnej úrovni 24,51 – 25,10 %.

Podiel prezenčných výpožičiek z celkového počtu v porovnaní s uplynulým rokom ostal zachovaný v Krajskej knižnici, ich pokles zaznamenali knižnice Kysucká (- 3,67 %), Oravská A.H. (- 7,86 %) a Liptovská knižnica GFB (- 2,03 %), naopak enormný nárast mala Turčianska knižnica (+ 34,05 %).

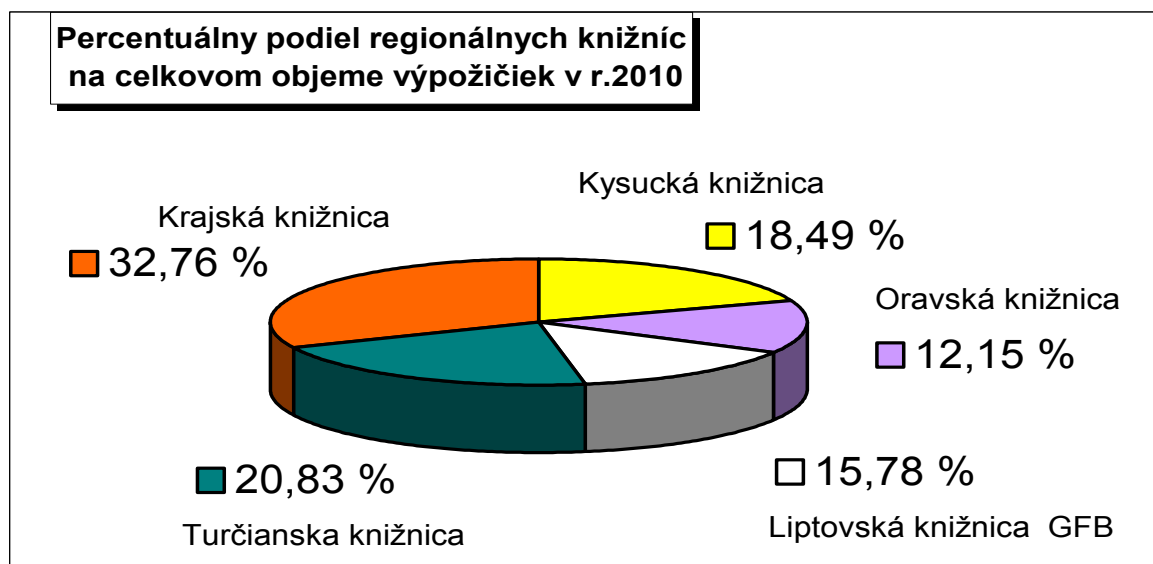
Rozdiel v prepočte výpožičiek na 1 odborného pracovníka sa v roku 2010 v dôsledku pohybu v počte výpožičiek v jednotlivých regionálnych knižniciach ako aj pohybov

v pracovných úväzkoch znížil na 4 307. Najvyšší prepočet výpožičiek na 1 ZVKČ mala Liptovská knižnica GFB (24 970), Krajská knižnica dosiahla 23 760 výpožičiek, Turčianska knižnica 23 270, Kysucká a Oravská knižnica A.H dosiahli temer identický počet (20 664 a 20 663) výpožičiek na 1 zamestnanca vykonávajúceho knihovnícke činnosti. Všetky regionálne knižnice vysoko presahujú v tomto parametri štandardy MK SR (15 000 výpožičiek) ako aj hodnoty dosahované v tomto prepočtovom údaji v regionálnych knižniciach v iných krajoch.

V medziknižničnej výpožičnej službe iným knižniciam v r.2010 nenastali mimoriadne zmeny: nulovú činnosť vykázala Liptovská knižnica GFB, najvyšší počet mala opäť Oravská knižnica (456). Z iných knižníc zabezpečovala potreby svojich používateľov v najvyššom počte tentoraz Krajská knižnica (768), ďalej napriek poklesu Liptovská knižnica GFB (682), a Oravská knižnica A.H. (638), najnižší počet mala z objektívnych dôvodov (SNK) Turčianska knižnica (17).

Výstupy bibliograficko-informačnej činnosti regionálnych knižníc hodnotíme v osobitnej časti.

Služby zdravotne znevýhodneným a iným špecifickým skupinám poskytovali regionálne knižnice aj v roku 2010 s ohľadom na požiadavky používateľov a vlastné personálne a technické možnosti.

3. Používatelia a ďalšie údaje

Používateľská základňa regionálnych knižníc v roku 2010 klesla o 689 používateľov: temer všetky regionálne knižnice si ich počet udržali na úrovni predchádzajúceho roka, resp. zaznamenali mierny nárast, iba Turčianskej knižnici po 12 % náraste v roku 2010 klesli používatelia o 751 (-10,73 %). Najvyšší počet používateľov v prepočte na 1 zamestnanca vykonávajúceho knihovnícke činnosti dosiahla aj v r. 2010 Kysucká knižnica (500), za ňou sa umiestnila Krajská knižnica (460), najnižší počet používateľov mala Turčianska knižnica (283). V prepočte potenciálnych používateľov (počet obyvateľov sídelného mesta) na 1 ZVKČ dosiahla v dôsledku zníženia ich počtu najvyššiu hodnotu Turčianska knižnica (2 630) a Krajská knižnica (2 507), najnižšiu Kysucká knižnica (1 269). Percento používateľov z počtu obyvateľov mierne kleslo (- 0,23 %), percento detských používateľov z celkového počtu naopak stúplo o 0,40 %.

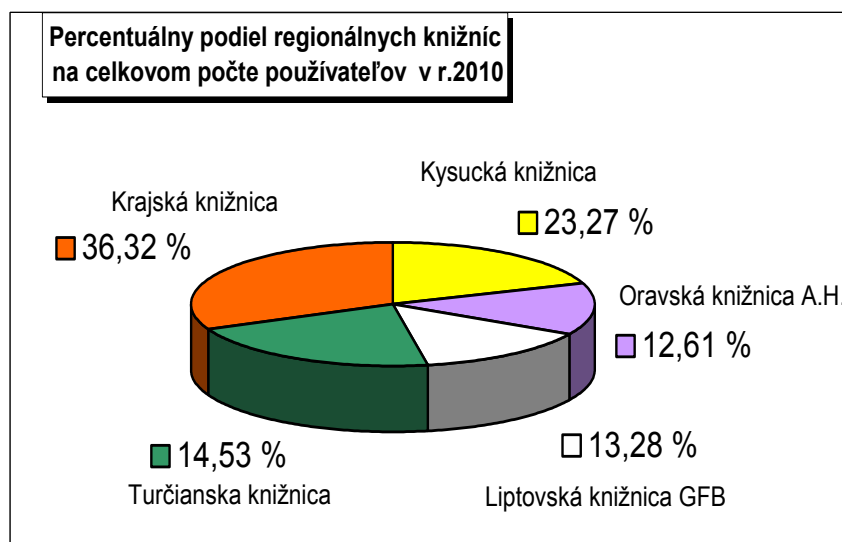
Najvyššie percento používateľov z počtu obyvateľov opäť dosiahla Kysucká knižnica (39,44 %), druhá v poradí bola Oravská knižnica (27,68 %). Na ďalších pozíciách sa umiestnila Krajská knižnica (18,33 %), Liptovská knižnica GFB (17,64 %), najnižšie percento mala Turčianska knižnica (10,17 %).

Detskí používatelia zaznamenali nárast v Kysuckej, Liptovskej a Krajskej knižnici, klesli v Oravskej a najviac v Turčianskej knižnici (- 145). Napriek tomu táto knižnica mala rovnako ako v roku 2010 druhé najvyššie percento detských používateľov z celkového počtu (31,04 %), keď na prvom je naďalej Liptovská knižnica GFB (33,68 %). V percente detských používateľov z počtu školopovinných detí suverénne najvyššiu hodnotu dosiahla opäť Kysucká knižnica (131,79 %), pričom zdanlivá nelogičnosť z tohto prepočtu vyplýva z toho, že knižnica registruje množstvo detských používateľov aj mimo svojho sídla, ale percento je vypočítané z počtu školopovinných detí priamo v Čadci. Poradovník ostatných knižníc v tomto prepočte percenta registrovaných detských čitateľov z počtu školopovinných detí je nasledovný: Liptovská knižnica GFB (68,86 %), Krajská knižnica (56,08 %), Oravská knižnica (55,13 %) a Turčianska knižnica (41,84 %).

Počet návštevníkov regionálnych knižníc sa celkovo znížil o 8 112 a klesol tak v Krajskej knižnici o 3,64 %, v Kysuckej knižnici o 1,84 % a Liptovskej knižnici GFB o 1,55 %. Naopak počet návštevníkov vzrástol opäť v Oravskej knižnici (+ 4,43 %) a v Turčianskej knižnici (+ 1,52 %). Pokles návštevníkov by bol oveľa výraznejší, pretože v protíváhe k celkovému počtu návštevníkov návštevníci podujatí vo všetkých knižniciach vzrástli, a to najmä v Krajskej (+ 5 210), Oravskej (+ 4 772) a Turčianskej knižnici (+1 136).

Používateľské zázemie regionálnych knižníc (potenciálni používatelia) ďalej klesá, pokles v roku 2010 predstavoval 863 obyvateľov, (- 0,39 %), v jednotlivých sídlach rôznou mierou:.

Služby regionálnych knižníc v r.2010 využívalo 19,50 % obyvateľov sídiel týchto knižníc, resp. regiónov.

4. Bibliograficko-informačná činnosť

V r. 2010 regionálne knižnice poskytli 171 039 registrovaných bibliografických a faktografických informácií, čo je nárast o temer 7 000, t.j. o 4 %. Vysoký nárast poskytnutých informácií zaznamenala tentoraz Turčianska knižnica (+ 9 100), výrazný pokles naopak

Liptovská knižnica GFB (- 5 313). V ostatných knižniciach sa počty poskytnutých bibliografických a faktografických informácií zvýšili. Na celkovom počte sa jednotlivé knižnice podieľali nasledovne: Kysucká knižnica 16,07 %, Oravská knižnica 14,86 %, Liptovská knižnica GFB 30,78 %, Turčianska knižnica 15,93 % a Krajská knižnica 22,36 %.

Najvyšší počet vypracovaných bibliografických výstupov vykázala opäť Kysucká knižnica (43), druhý najvyšší počet mala Turčianska knižnica (9), ostatné knižnice vydali od 2 – 5 bibliografických titulov.

Rešeršná činnosť, ktorou regionálne knižnice reagujú na informačné požiadavky svojich používateľov má každoročne stúpajúcu tendenciu, celkový počet vzrástol na 1 163, t.j. o vyše 32 %. Najvyšší počet spracovaných rešerší mala aj v roku 2010 Krajská knižnica (538), druhý najvyšší počet rešerší spracovala Kysucká knižnica (225), ktorá tak zaznamenala medziročné zvýšenie o temer trojnásobok, Turčianska knižnica zvýšila počet spracovaných rešerší na 154, čo je nárast o viac ako 80 %, Oravská knižnica A.H. spracovala 140 a Liptovská knižnica GFB 106 rešerší. Najväčší počet periodík monitorujú Kysucká (103) a Krajská knižnica (112), výpožičky regionálnych dokumentov majú tiež vo väčšine knižníc stúpajúcu tendenciu: najviac výpožičiek regionálnych dokumentov v roku 2010 zrealizovali Kysucká (3 423), Oravská (3 333) a Krajská knižnica (3 009). Najbohatšiu regionálnu databázu má Liptovská knižnica GFB (47 048 záznamov) a Kysucká knižnica (36 918 záznamov), Oravská knižnica má vyše 17 000 záznamov, Turčianska knižnica temer 17 000 a Krajská knižnica cca 16,5 tis. záznamov.

Počet **edičných titulov** sa v uplynulom roku zvýšil na 142 (+ 22) napriek poklesu počtu v Liptovskej knižnici GFB. Veľký nárast zaznamenala opäť Kysucká knižnica (+ 29), ktorá vydala 79 titulov, čo je v rámci regionálnych knižníc kraja zároveň najvyšší počet titulov, druhý najvyšší počet mala napriek zníženiu Liptovská knižnica GFB (25). Ostatné knižnice vydali nasledovné počty edičných výstupov: Oravská knižnica A.H. 17, Krajská knižnica 12 a Turčianska knižnica 9 titulov.

V rámci **kultúrno-spoločenskej činnosti** regionálne knižnice zrealizovali 3 218 podujatí, čo predstavuje zvýšenie o 348, na ktorom sa podieľali všetky knižnice. Najvyšší medziročný nárast zaznamenala opäť Oravská knižnica A.H. (+117), ktorá tak uskutočnila najväčší počet podujatí (786), Kysucká knižnica (+ 59), Liptovská knižnica GFB (+ 29), Turčianska knižnica (+ 69) a Krajská knižnica (+ 74). Tradične časť podujatí regionálnych knižníc bola koncentrovaná do celoslovenského Týždňa slovenských knižníc, všetky knižnice sa zapojili do rôznych aktivít v rámci medzinárodného podujatia Noc s Andersenom, rovnako sa zapojili do súťaže organizovanej Krajskou pobočkou Spolku slovenských knihovníkov Knižný Vševedko, celoslovenskej čitateľskej súťaže Čítame s Osmijankom, prezentovali svoje inštitúcie a regionálnych autorov na knižnom veľtrhu Bibliotéka. V roku 2010 už všetky regionálne knižnice realizovali súťaž pre širokú verejnosť Kniha roka, Krajská knižnica pokračovala ďalším ročníkom medzinárodnej literárno-výtvarnej súťaže Tvoríme vlastnú knihu.

Všetky knižnice realizovali časť svojich podujatí ako aktivity mnohých podporených projektov od rôznych, už viac-menej stabilných donorov; jedného exotického – Nippon Foundation Tokyo získala Krajská knižnica. S výnimkou Liptovskej knižnice GFB ostatné knižnice realizovali množstvo podujatí vyplývajúcich z medzinárodných projektov, najmä mikropjektov v operačných programoch cezhraničnej spolupráce Česká republika – SR (Kysucká, Oravská a Krajská knižnica), Poľská republika – SR (Kysucká, Oravská, Turčianska a Krajská knižnica). Krajská knižnica okrem toho realizovala aktivity v rámci medzinárodného projektu LLP Gruntwig:

Uvádzame najvýznamnejšie a najzaujímavejšie podujatia regionálnych knižníc:

Kysucká knižnica (531):

- Celoročný projekt *Kráľovstvo poznania*
- *Kysucký festival duchovnej tvorby Jurinova jeseň 2010*
- 41. ročník celoslovenskej literárnej súťaže *Jašíkove Kysuce*
- *Supersenior roka 2010* – čitateľská súťaž seniorov
- *Jeden svet* (regionálny festival dokumentárnych filmov)
- *Európan Ján Palárik (odborný seminár)*
- *Májová poetická oáza* (literárny večer začínajúcich poetov)

Oravská knižnica (786):

- *Kukučín – osobnosť UNESCO 2010*
- *Ako sa (ne)žije v Afganistane*
- projekty a podujatia na podporu čítania a rozvoj čitateľských zručností *Už som prvák, už si čítam sám, Ja sa knižky nebojím, Kúzlenie so slovami*
- *Spomienky pamätníkov (65. výročie ukončenia 2. svetovej vojny)*
- *Hviezdoslavov Klubín* – celoslovenské stretnutie literárnych klubov

Liptovská knižnica GFB (520):

- *Rázusovie Vrbica- prehliadka detskej literárnej tvorby a recitácie*
- *Čitateľský maratón*
- *Krídla Ivana Laučíka* – celoslovenská literárna súťaž s účastníkmi zo Slovenska i zahraničia
- *Literárna záhrada*

Turčianska knižnica (691):

- *Hudba nám pomáha* (projekt zameraný na zdravotne postihnuté a sociálne znevýhodnené deti)
- *Martinská poetická jeseň 2010*
- *Tvorcovia kníh medzi deťmi*
- *Venujem Turcu* – autorská literárna súťaž o cenu Maše Haľamovej

Krajská knižnica (690):

- *Žilinský festival slovensko-poľskej kultúry Bez hraníc*
- *Slovenská cesta do mikrokozmu* (výstava spojená s prednáškami prezentujúca CERN)
- *Žilina v mojej pamäti* (podujatia v rámci projektu s tematikou spoločenského života a kultúry v meste)
- *Čítajme si* (celoslovenský čitateľský maratón)
- *Detské leto v knižnici* – tvorivé dielne
- participácia na celomestských podujatiach *Dni nádeje, Žilinský literárny festival, Jašidielňa* (medzinárodné podujatie)

Hardvérové vybavenie, internetizácia

Celkový počet osobných PC vzrástol o 21, najviac v Turčianskej knižnici (+ 8), najmenej v Liptovskej knižnici GFB (+ 1), v ostatných knižniciach zvýšenie o 3 – 5 PC. Počet PC s internetom pre verejnosť sa celkovo zvýšil len o 4, konkrétne však len v Kysuckej knižnici (+ 2) a Turčianskej knižnici (+ 5), ale v Oravskej knižnici ostal stav nezmenený (10), v Liptovskej knižnici GFB počet znížený na 8 a v Krajskej knižnici poklesom o 1 PC ostal stav na 28.

Prvenstvo v počte PC pre verejnosť s internetom si udržala aj naďalej Krajská knižnica (28), druhý najvyšší počet má Turčianska knižnica (22), ďalej Kysucká knižnica má 17 PC, Oravská knižnica 10 PC a Liptovská knižnica GFB má 8 PC. Internetové pripojenie pre verejnosť tak ponúkajú knižnice na 85 staniciach. Pripojenie na WiFi môžu využiť návštevníci Kysuckej a Krajskej knižnice. Vlastnú www stránku majú všetky regionálne knižnice. V roku 2010 sa po prvý krát sledoval v štatistike počet databáz vytvorených knižnicou, Liptovská knižnica GFB uviedla 1, ostatní regionálne knižnice po 2 databázy. Tabuľka o elektronizácii a technickom vybavení regionálnych knižníc sumarizuje zariadenia získané v rokoch 2006 -2010 bez rozlíšenia, či ich knižnica získala darom, z rozpočtových alebo z grantových zdrojov, je v nej zahrnutá aj výpočtová technika získaná v rámci projektu Verejný internet v knižniciach SR, ktorá nie je v majetku organizácií, ale zapožičaná z majetku SNK, obdobne PC zapožičaný pre Krajskú knižnicu z Úradu priemyselného vlastníctva, naopak tabuľka nezahŕňa techniku určenú na vyradenie.

Priemerný evidenčný počet zamestnancov regionálnych knižníc sa v roku 2010 zvýšil na 137,68 (+ 1,33). Zvýšenie počtu vykázali knižnice: Krajská knižnica (+ 1,60), Oravská knižnica (+ 0,95), Liptovská knižnica GFB (+ 0,58), Kysucká knižnica ostala na úrovni uplynulého roka a Turčianska knižnica znížila počet zamestnancov o 1,80 úväzku. V počte zamestnancov vykonávajúcich knihovnícke činnosti (ZVKČ) však došlo k poklesu o 2,20 úväzku, a to v Turčianskej knižnici o 2,73 a v Krajskej knižnici o 1 úväzok, ostatné knižnice v počte ZVKČ kopírovali pohyb v celkovom počte zamestnancov.

V kvalifikovanosti zamestnancov nastali viaceré pozitívne pohyby: celkový počet zamestnancov s VŠ knihovníckym vzdelaním sa v porovnaní s rokom 2009 zvýšil o 4,30, tento prírastok bol však len v Krajskej knižnici. V roku 2010 tak mala už 12,30 zamestnancov s VŠ knihovníckym vzdelaním, ale Liptovská a Turčianska knižnica majú po 1 VŠ, Oravská knižnica žiadneho. Počet zamestnancov so stredoškolským knihovníckym vzdelaním vzrástol o 3,88 úväzku, z toho nárast zaznamenala najmä Krajská knižnica (+ 3,30) ako aj Liptovská knižnica GFB (+ 0,58), v Turčianskej knižnici ich počet klesol o 1,20 úväzku, v ostatných knižniciach ostal stav nezmenený. Najviac zamestnancov so SŠ knihovníckym vzdelaním mala v uplynulom roku Krajská knižnica (18,50), Kysucká a Turčianska 14, Liptovská knižnica GFB 12,58 a najmenej – 4 pracovníkov so stredným knihovníckym vzdelaním mala Oravská knižnica A.H. Tento stav znamená, že v otázke kvalifikácie pracovníkov v odbore - regionálne knižnice stále nemajú optimálne personálne zabezpečenie: najvyššie zastúpenie zamestnancov s knihovníckou kvalifikáciou VŠ a SŠ z počtu zamestnancov vykonávajúcich knihovnícke činnosti má Krajská knižnica 90,59 %, ďalej Liptovská knižnica GFB (87,16 %), Kysucká knižnica (75 %), Turčianska knižnica má 67,97 % a Oravská knižnica 27,59 % zamestnancov s knihovníckou kvalifikáciou.

Počet pracovníkov s iným VŠ vzdelaním v uplynulom roku tiež vzrástol a to o 2,03 úväzku a dosiahol celkový počet 19,58, čo je o viac ako 4 úväzky vyšší počet než stav vysokoškolákov s knihovníckym vzdelaním. V jednotlivých knižniciach je ich počet nasledovný: Kysucká (2), Oravská (3,50), Liptovská (2), Turčianska (5) a Krajská knižnica (7). Percentuálne zastúpenie vysokoškolákov bez ohľadu na druh absolvovaného štúdia z celkového počtu zamestnancov jednotlivých regionálnych knižníc je značne diferencované: Kysucká knižnica 12,24 %, Oravská knižnica A.H. 18,92 %, Liptovská knižnica GFB 15,32 %, Turčianska knižnica 21,33 % a Krajská knižnica 41,42 %.

4. Finančné ukazovatele, nákup knižničných fondov

Výnosy z hlavnej činnosti regionálnych knižníc dosiahli v r.2010 čiastku 1 988 313 eur, čo predstavuje medziročný rast 66 644 eur, t.j. 3,35 %. **Transfery na činnosť z rozpočtu VÚC** (bez prostriedkov z GS ŽSK a kofinancovania projektov) boli vo výške 1 466 366 eur, t.j. nižšie o 110 535 eur (- 7 %). Jedinou knižnicou, ktorej zriaďovateľ navýšil transfery na činnosť o 2,59 % bola Oravská knižnica (+ 5 145), ostatným znížil: Kysuckej knižnici o temer 5 %, Liptovskej knižnici GFB o 6,6 %, Turčianskej knižnici o vyše 11 % (z čoho časť predstavuje zníženie o mimoriadnu dotáciu na dozariadovanie objektu poskytnutú v r. 2009) a Krajskej knižnici o viac ako 9 %. **Osobné náklady** regionálnych knižníc z rozpočtu zriaďovateľa v podstate korešpondovali s pohybom v stave pracovníkov: medziročný nárast osobných nákladov z rozpočtu ŽSK bol tento rok najvyšší v Oravskej knižnici A.H. (+ 7,40 %), v Kysuckej knižnici (+ 5,92 %), v Krajskej knižnici (+ 1,14 %), v Liptovskej knižnici GFB (+ 0,15 %). V Turčianskej knižnici v kontexte so znížením počtu zamestnancov osobné náklady z rozpočtu zriaďovateľa klesli o 4 %. Priemerná mzda bola v jednotlivých knižniciach nasledovná: v Kysuckej knižnici 573 eur, v Oravskej knižnici A.H. 538 eur, Liptovskej knižnici GFB 542 eur, Turčianskej knižnici 580 eur a v Krajskej knižnici 560 eur.

Prepočet **príspevku zriaďovateľa na 1 obyvateľa sídla knižnice**, ktorý sa s výnimkou Oravskej knižnice A.H. (+ 0,30 €) vo všetkých regionálnych knižniciach znížil od 0,40 € (Liptovská knižnica GFB) po 0,67 € (Turčianska knižnica) a tak aj v r. 2010 vyjadruje veľkú diferenciáciu vo financovaní regionálnych knižníc. Rozdiel medzi najnižším a najvyšším príspevkom sa v roku 2010 zvýšil na 5,55 €, t.j. najnižší príspevok pre Krajskú knižnicu 5,34 € je 49 % najvyššieho (Kysucká knižnica 10,86 €).

V prepočte **príspevku zriaďovateľa na používateľa**, ktorý okrem relevancie financovania jednotlivých knižníc rovnako ako nasledujúci ukazovateľ vyjadruje aj ich výkonnosť, sa poradie oproti minulému roku nezmenilo: najvyššia dotácia 51,81 € eur na 1 používateľa bola aj v roku 2010 v Turčianskej knižnici, Liptovská knižnica GFB 37,31 €, Oravská knižnica 36,67 €, Krajská knižnica 29,13 €, rovnako ako v r. 2009 najnižšiu hodnotu mala Kysucká knižnica (27,52 €), čo súvisí s mimoriadne vysokým počtom používateľov.

V prepočte **príspevku zriaďovateľa na 1 výpožičku** dosiahli knižnice iné poradie: Oravská knižnica 0,66 €, Turčianska knižnica 0,63 €, Kysucká knižnica 0,60 €, Krajská knižnica 0,56 € a Liptovská knižnica GFB 0,55 €.

Záväzné výstupy štátneho rozpočtu, rozpísané zriaďovateľom jednotlivým knižniciam boli v priebehu roka upravované **rozpočtovými opatreniami**, ale na rozdiel od predchádzajúcich rokov nepredstavovali zvýšenie rozpočtu, naopak v rámci úsporných opatrení boli rozpočty krátené.

Tržby - poplatky za knižničné činnosti dosiahli regionálne knižnice v čiastke 130 972 €, čo je o 5 080 € viac než v r.2009. Nárast v rôznej výške zaznamenali všetky regionálne knižnice: Kysucká knižnica (+ 6 %), Oravská knižnica A.H. (+ 1,32 %), Liptovská knižnica GFB (+ 8,54 %), Turčianska knižnica (+ 13,17 %) a Krajská knižnica (+ 15 %). V absolútnych číslach dosiahla najvyššie tržby z knižničnej činnosti opäť Krajská knižnica (60 181 €), čo predstavuje temer 46 % z celkovej čiastky, druhá v poradí je naďalej Kysucká knižnica (27 166 €, t.j. necelých 21 % z celku), Turčianska knižnica cez 16 000 €, Oravská niečo nad 14 000 € a Liptovská knižnica GFB 13 117 €. Z pohľadu najvyššieho percentuálneho podielu tržieb z knižničnej činnosti z výnosov dosiahli knižnice nasledovné hodnoty a poradie: Krajská knižnica 9,37 %, Kysucká knižnica 6,63 %, Oravská knižnica A.H. 5,39 %, Liptovská knižnica GFB 4,92 % a Turčianska knižnica 4,02 %.

Svoje potreby nekryté rozpočtom sa usilovali knižnice aspoň čiastočne saturovať z projektov: Kysucká knižnica spracovala 10, Oravská knižnica A.H.11, Liptovská knižnica GFB 8, Turčianska knižnica 14 a Krajská knižnica 15 projektov do rôznych grantových systémov. Toto úsilie ale aj úspešná snaha o získanie mimorozpočtových prostriedkov od iných

donorov sa následne premietlo do získaných *iných výnosov, darov, grantov* (mimo kapitálových grantov): Kysucká knižnica 54 153 eur, Oravská knižnica A.H. 17 957 eur, Liptovská knižnica 15 966 eur, Turčianska knižnica 16 979 eur a Krajská knižnica 64 592 eur. Celkový objem týchto prostriedkov sa medziročne zvýšil o 45 405 € (temer 26 %), keď všetky knižnice okrem Turčianskej získali vyššie sumy než v predchádzajúcom roku.

O 36,50 % vzrástli aj prostriedky získané zo štátneho rozpočtu, keď dosiahli výšku 111 610 € . Tieto prostriedky získali knižnice najmä na knižničné fondy a ich ochranu, realizáciu podujatí a kultúrne poukazy.

Ďalšie finančné prostriedky získali knižnice od iných donorov – fyzických i právnických osôb, ako sídelné mestá, miestne grantové systémy, nadácie, spolky, ktorými podporili nákup knižničných dokumentov, najmä však aktivity regionálnych knižníc. Tie boli podporené aj z európskych zdrojov, ale v iných výnosoch a grantoch sa nezobrazili, pretože do regionálnych knižníc sa dostali prostredníctvom ŽSK. Celkové mimorozpočtové zdroje väčšiny regionálnych knižníc tak boli oveľa vyššie: Kysucká knižnica 82 701 €, Oravská knižnica 50 002 €, Turčianska knižnica 49 860 € a Krajská knižnica 129 364 €.

Náklady na hlavnú činnosť medziročne vzrástli o 102 292 € a v r.2010 tak dosiahli úroveň 2 054 800 €, na tomto náraste sa podieľali všetky regionálne knižnice okrem Liptovskej a Turčianskej knižnice.

Prostriedky na nákup knižničných fondov medziročne klesli až o 63 450 € eur, čo je skoro 35 %. V jednotlivých knižniciach bol pokles zdrojov na fondy nasledovný: Kysucká knižnica (- 25 %), Oravská knižnica (- 33 %), Liptovská knižnica GFB (- 39 %), Turčianska knižnica (- cez 53 %) a Krajská knižnica (- cez 26 %).

V porovnaní s čiastkami odporúčanými na nákup knižničných fondov, schválenými MK SR v rámci štandardov pre verejné knižnice dosiahli jednotlivé regionálne knižnice kraja v tomto ukazovateli nasledovné percentuálne plnenie:

Kysucká knižnica	45,64 %
Oravská knižnica A.H.	51,41 %
Liptovská knižnica GFB	30,76 %
Turčianska knižnica	23,38 %
Krajská knižnica	47,22 %

Ak by však knižnice neboli podporené z rôznych grantových systémov, z nadácií a iných donorov, niektoré dotáciami zo svojich sídelných miest, prepad prostriedkov na knižničné fondy by bol oveľa väčší. Tieto mimorozpočtové zdroje na nákup knižničných fondov tvorili viac ako 37 % z celkového objemu. V jednotlivých knižniciach bol podiel mimorozpočtových prostriedkov na financovaní knižničných fondov nasledovný: v Kysuckej knižnici tvoril 29,52 %, Oravskej knižnici A.H. 66,55 %, Liptovskej knižnici GFB 52,87 %, Turčianskej knižnici 43,82 % a v Krajskej knižnici 25,48 %.

V r. 2010 neboli regionálnym knižniciam poskytnuté žiadne *kapitálové výdavky*.

B. VEREJNÉ KNIŽNICE ŽILINSKÉHO KRAJA SPOLU

Sieť 303 verejných knižníc kraja v Žilinskom kraji bola v roku 2010 nasledovná:

- 1 regionálna knižnica s krajskou pôsobnosťou s 9 pobočkami
- 4 regionálne knižnice s 8 pobočkami
- 13 mestských knižníc so 7 pobočkami
- 26 profesionalizovaných obecných knižníc s 1 pobočkou
- 259 neprofesionalizovaných obecných knižníc s 3 pobočkami.

Ako sme už konštatovali, počty profesionalizovaných a neprofesionalizovaných knižníc sa vzhľadom na úzku väzbu k meniacemu sa rozsahu vykázaných otváracích hodín môžu medziročne meniť. Celkový počet pobočiek sa aj v roku 2010 znížil na 28. Najväčší pohyb bol v mestských knižniciach: v okrese Ružomberok nárast o 1, ale v okrese Tvrdošín pokles o 1, v Turčianskych Tepliciach dokonca pokles o 2 pobočky, v profesionálnych knižniciach ubudla tiež 1 pobočka a to v okrese Tvrdošín.

Počet stagnujúcich knižníc každoročne stúpa, v roku 2010 sa zvýšil z 35 na 44, stagnujúce knižnice sú najmä v okresoch Dolný Kubín (4 – 16,66 %), Liptovský Mikuláš (6 – 10,91 %), Martin (8 – 20 %), Námestovo (6 – 26 %), Turčianske Teplice (6 – 25 %) a Žilina (7 – 13,21 %). Pozitívom je, že 5 knižníc obnovilo svoju činnosť v regióne Oravy 2 a Liptova 3.

Počet knižníc, ktoré nedostali finančné prostriedky na nákup knižničných fondov sa každoročne zvyšuje: kým v r. 2005 to bolo 44 knižníc, v roku 2010 až 109, čo je až tretina knižníc. „Prvenstvo“ v najvyššom percente knižníc bez prostriedkov na nákup knižničných fondov dosiahol oravský región (temer 51 %), približne rovnaké hodnoty dosiahol liptovský a turčiansky región (38,75 a 36,50 %), v okresoch Žilina a Bytča to bolo 28,32 % a v kysuckom regióne najmenej – 18 %.

Počet automatizovaných knižníc vzrástol zo 40 na 45. V percentuálnom vyjadrení podielu automatizovaných knižníc z celkového počtu knižníc v regiónoch, je najvyššia automatizácia v oravskom a kysuckom regióne (29 – 27 %), v liptovskom regióne je to 12,66 %, v hornopovažskom niečo cez 9 %, najnižšie zastúpenie automatizovaných knižníc je v turčianskom regióne – početne 3 a percentuálne 4,76 %. Verejné knižnice kraja zaznamenali mierny nárast internetizácie, keď ich počet v r. 2010 vzrástol zo 69 na 70 knižníc. Percentuálne najvyššia internetizácia je zastúpená v knižniciach kysuckého regiónu (51,52 %), v turčianskom regióne je to 28,57 %, v hornopovažskom 25 %, v oravskom a liptovskom je podobný stav (13,56 a 13,92 %).

Metodiku pre mestské a obecné knižnice, ako aj pre knižnice iných sietí v roku 2010 vykonávali metodičky v rozsahu 5,5 úväzkov. Okrem štandardných aktivít bola naďalej značná pozornosť venovaná pomoci pri spracovávaní projektov. Počet knižníc, pre ktoré regionálne knižnice zabezpečovali centrálny nákup knižničných fondov sa znížil na 6 v Turčianskej knižnici a 28 v Kysuckej knižnici.

1. Knižničný fond

V roku 2010 dosiahli knižničné jednotky počet 2 408 234 čo je o 5 330 KJ viac ako v uplynulom roku. Napriek tomu temer všetky hodnoty sledované v knižničných fondoch klesli: prírastky celkom klesli o 23 %, prírastky kúpou o 10 031 KJ (temer 30 %) a tvorili iba 66,52 % z celkového počtu prírastkov. Prírastok KF kúpou na 100 obyvateľov sa znížil o vyše 1,50 KJ a dosiahol hodnotu 3,78 KJ. Rovnako dary oproti uplynulému roku klesli o necelých 9 %, úbytky sa znížili o 5,25 %. Mierny nárast bol iba v odbornej a krásnej literatúre pre

dospelých (niečo cez 0,50 %). V obdobnej polpercentnej úrovni klesol počet odbornej (- 407 KJ) a krásnej literatúry pre deti (- 3 879 KJ). Kým v roku 2009 vzrástol celkový počet AV dokumentov o 543, v roku 2010 naopak klesol o 350 KJ, najvýraznejšie zastúpenie týchto dokumentov je v okrese Čadca. Elektronické dokumenty, zastúpené hlavne vo fondoch regionálnych knižníc v roku 2010 vzrástli o 10 %. V percentuálnom zastúpení sa to opäť prejavilo len miernymi zmenami, naďalej najvyššie zastúpenie má krásna literatúra pre dospelých (41 %), ďalej na obdobnej úrovni je zastúpenie krásnej literatúry pre deti (27,41 %) a odbornej pre dospelých (26,67 %), odborná literatúra pre deti tvorí 4,91 %. V jednotlivých druhoch literatúry sú zahrnuté aj špeciálne dokumenty (najmä audiovizuálne a elektronické), ich zastúpenie je však marginálne – AV dokumenty netvoria ani 1,50 % - podiel z celkového počtu knižničných jednotiek.

Verejné knižnice kraja poskytovali svojim používateľom v roku 2010 spolu 1 122 titulov (- 18,64 %) periodickej tlače v 1 268 exemplároch (- 21 %), z toho prevažujúcu väčšinu regionálne knižnice.

2. Výpožičky

Kým v roku 2009 bola s výnimkou niektorých okresov pomerne pozitívna situácia v stave výpožičiek, v uplynulom roku naopak: okrem 2 okresov vo všetkých ostatných výpožičky viac alebo menej klesli. Vzrástli len v okrese Martin najmä zásluhou enormného rastu výpožičiek Turčianskej knižnice a v okrese Turčianske Teplice nárastom v neprofesionálnych knižniciach ako aj chybným vykázaním výpožičiek v MsK Turčianske Teplice. Celkovo výpožičky vo verejných knižniciach kraja klesli o 34 302 (cca 1 percento), ale v niektorých okresoch zaznamenali pokles okolo 3 %, v okrese Tvrdošín o 6,61 % a najviac o temer 25 % v okrese Námestovo. Z jednotlivých typov knižníc bola pomerne pozitívna situácia v mestských knižniciach, keď okrem okresov Liptovský Mikuláš, Námestovo a Tvrdošín výpožičky vzrástli najmä v okresoch Kysucké Nové Mesto (+ 3,86 %), Martin (+ 9,39 %) a Žilina (+ 6,5 %). V profesionálnych knižniciach celkovo klesli výpožičky o vyše 13 % najmä zásluhou okresu Námestovo, kde klesli o 30,58 %. V neprofesionálnych knižniciach bol percentuálny pokles oproti predchádzajúcemu roku necelých 9 %, najvýraznejšie v okresoch Tvrdošín (- 28,7 %), Kysucké Nové Mesto (- 22,26 %) a Ružomberok (- 18,7 %), v okresoch Čadca a Dolný Kubín okolo - 11 %.

V skladbe výpožičiek celkovo vzrástli iba výpožičky odbornej literatúry pre dospelých a prezenčné výpožičky, ostatné výpožičky zaznamenali pokles. V jednotlivých typoch knižníc boli rozporuplné výsledky: v mestských knižniciach klesli výpožičky odbornej a krásnej literatúry pre deti, v profesionalizovaných knižniciach bol pokles výpožičiek všetkých dokumentov dospelých. Ako sme konštatovali v uplynulom roku, v neprofesionalizovaných knižniciach napriek tomu, že väčšinu ich používateľov tvoria deti, výpožičky detskej literatúry klesli, rovnako aj v roku 2010 výpožičky odbornej a krásnej literatúry pre deti zaznamenali ďalší pokles. Vo výpožičkách špeciálnych dokumentov sa zopakovala situácia z predchádzajúceho roka: ich počet sa zvýšil, výpožičky naopak klesli. Podiel prezenčných výpožičiek na celkovom objeme sa opäť navýšil o temer 58 885 a presiahol 33 % z celkového počtu.

Medziknižničná výpožičná služba iným knižniciam vzrástla o 42 dokumentov, pričom najvyšší počet vypožičaných dokumentov zo svojich knižníc vypožičali opäť v okrese Dolný Kubín. MVS z iných knižníc celkovo zaznamenala mierny pokles, najvýraznejší v okrese Liptovský Mikuláš, ale vo viacerých okresoch naopak oproti predchádzajúcemu roku vzrástla, najviac dokumentov z iných knižníc pre svojich používateľov sprostredkovali knižnice okresov Bytča, Dolný Kubín, Liptovský Mikuláš, Námestovo, Tvrdošín a Žilina.

3. Používatelia a ďalšie údaje

V roku 2010 došlo k ďalšiemu medziročnému poklesu používateľov celkovo o 2,5 %, najväčší pokles bol v knižniciach okresov Martin (- 8,31 %), Ružomberok (- 4,61 %) a Námestovo (- 3,38 %). Vlnajší počet alebo nárast bol iba v okresoch Dolný Kubín, Liptovský Mikuláš a Turčianske Teplice.

V dôsledku zníženia počtu používateľov kleslo aj ich percento z počtu obyvateľov a to o 0,26 %, keď dosiahlo hodnotu 12,23 %. Najvyššie percento používateľov z počtu obyvateľov si opäť udržali knižnice okresov Čadca (16,83 %), Dolný Kubín (18,17 %) a Žilina (13,39 %). Medzi 11 – 12 % mali knižnice v okresoch Kysucké Nové Mesto a Liptovský Mikuláš, najnižšie percento používateľov z počtu obyvateľov mali knižnice okresu Turčianske Teplice (6,88 %).

Počet detských používateľov aj v roku 2010 klesol vyšším podielom než celkový počet používateľov, a to o 4 %, najviac v okrese Tvrdošín (-16 %) a Martin (temer 9 %), v ostatných okresoch o 2 – 5 %. V dôsledku tohto poklesu sa znížilo aj percento detských používateľov z celkového počtu a to na 36,59 %. Zároveň mierne ale predsa klesli aj návštevníci o 2 % a zároveň o pol percenta aj potenciálni používatelia verejných knižníc – obyvatelia.

Ďalšie činnosti v mestských, profesionalizovaných a neprofesionalizovaných knižniciach:

- kým v mestských knižniciach počet kultúrno-vzdelávacích podujatí ostal na úrovni predchádzajúceho roka a informačná výchova mierne vzrástla, v profesionálnych i neprofesionálnych knižniciach sa počet podujatí ako aj informačnej výchovy znížil
- edičnú činnosť vykazovala opäť len MsK v Rajci, ktorá sa podieľa na vydávaní miestneho periodika
- počítačová vybavenosť zaznamenala v uplynulom roku posun najmä v neprofesionálnych knižniciach, v ktorých pribudlo 8 PC s internetom pre verejnosť a to najmä v okrese Ružomberok (+ 6) ako aj 2 www stránky, v profesionalizovaných knižniciach pribudol iba 1 PC s internetom pre verejnosť a rovnako 2 www stránky, v mestských knižniciach pribudli 3 PC, z toho 2 pre verejnosť s internetom a 5 www stránok
- v počte pracovníkov došlo v profesionálnych a neprofesionálnych knižniciach len k minimálnemu pohybu, zato v mestských knižniciach sa celkový počet zamestnancov síce znížil iba o 0,33 úväzku, ale počet knihovníkov klesol až o 2,90 úväzku.

4. Finančné prostriedky, nákup knižničných fondov

Náklady na hlavnú činnosť v roku 2010 vo verejných knižniciach Žilinského kraja dosiahli čiastku 2 992 787 eur, ktorá predstavuje navýšenie oproti uplynulému roku iba o 11 675 eur, t.j. o 1 %. Mzdové náklady ostali v podstate na úrovni roka 2009. Ich podiel na celkových nákladoch knižníc tvorí 47 %, nákup knižničných fondov klesol až o 29 %. Najdramatickejší pokles prostriedkov na nákup knižničných fondov bolo aj napriek získaným grantovým dotáciám v regionálnych knižniciach (- 34,83 %), v profesionálnych knižniciach to bolo zníženie o 29,44 %, v neprofesionálnych o 25,51 %, najnižší pokles zdrojov zaznamenali mestské knižnice (- 8,76 %).

Prevádzkové dotácie klesli o 19 552 eur, z rozpočtu Žilinského samosprávneho kraja sa regionálnym knižniciam po odpočítaní grantových prostriedkov, ktoré prechádzajú cez VÚC a kofinancovania projektov reálna dotácia znížila o 110 535 eur (- 7 %). Z rozpočtov obcí klesli dotácie spolu o 67 652 eur, ale zároveň o 3 689 eur vzrástli dotácie od iných subjektov, zrejme dôslednejším rozlíšením zdrojov podľa typu zriaďovateľa. Tieto presuny sa však netýkajú neprofesionálnych knižníc, ktorým klesli dotácie spolu o 11,57 %, najviac v okresoch Dolný

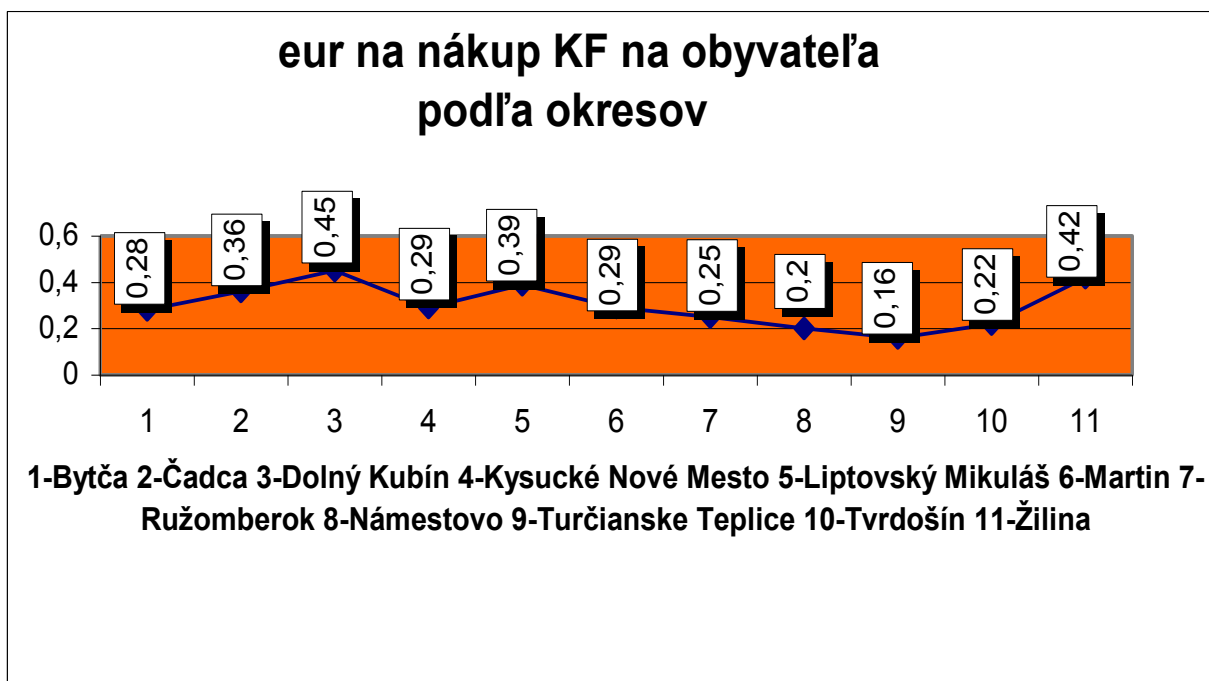
Kubín (- 38,47 %), Martin (- 25,58 %) a Kysucké Nové Mesto (- 16,47 %). Na tento pokles však aspoň čiastočne mohla vplývať nepresnosť vykazovania.

Kým celkové *tržby* knižníc klesli o niečo viac ako 4 %, *poplatky za knižničné činnosti* naopak vzrástli o 7,68 %.

Iné výnosy, dary a granty v r. 2010 vzrástli o 4 711 eur (2 %). Podpora zo štátneho rozpočtu však vzrástla o 31 601 eur (vyše 23 %), keď dosiahla čiastku 135 580 eur, v nej sú premietnuté najmä prostriedky z Dotácií MK SR, ale v niektorých knižniciach aj refundácia nákladov na chránené pracovné miesta.

Finančné prostriedky na nákup knižničných fondov boli v roku 2010 použité vo výške 216 470 eur, čo je ďalšie medziročné zníženie, tentoraz o 88 203 eur (-29 %). V regionálnych knižniciach klesli prostriedky na knižničné fondy spolu temer o 35 %, v mestských knižniciach o 8,76 %, najviac v okresoch Ružomberok (- 24 %) a Tvrdošín (- 41 %). V profesionalizovaných knižniciach bol pokles najvyšší – 29,44 %, pričom jedine v okrese Tvrdošín prostriedky na KF vzrástli, najväčšie zníženie bolo v okresoch Bytča a Kysucké Nové Mesto, v neprofesionalizovaných knižniciach bol pokles len o niečo nižší (- 25,51 %), najväčší prepad zaznamenali knižnice v okresoch Dolný Kubín a Námestovo.

Z okresov, v sídlach ktorých sú regionálne knižnice mal najvyšší nákup na 1 obyvateľa okres Dolný Kubín (0,45 eur), ktorý mal aj najvyšší prírastok kúpou na 100 obyvateľov (5,19 KJ), najnižší mal okres Martin (0,29 eur na 1 obyvateľa a 2,73 KJ na 100 obyvateľov). Z ostatných okresov mali najnižšie hodnoty v nákupe knižničných fondov knižnice okresu Turčianske Teplice (0,16 eur na 1 obyvateľa a prírastok kúpou 2,12 KJ na 100 obyvateľov), na druhej strane relatívne najlepšie hodnoty dosiahli knižnice okresu Kysucké Nové Mesto, ktoré dosiahli sumu 0,21 eur na 1 obyvateľa a prírastok 4,31 KJ kúpou na 100 obyvateľov.

Vydala: Krajská knižnica v Žiline
Zostavila: Mgr. Mária Balkóciová
Zodpovedná redaktorka: Mgr. Katarína Šušoliaková
Rok vydania: 2011
Počet strán: 16 + tab.prílohy
Počet výtlačkov: 7

Účtovanie knižničných dokumentov

(aktualizovaný výťah z odporúčania Slovenskej národnej knižnice)

Opatrenie MF SR z 11.decembra 2003 č.24 501/2003-92 ustanovuje podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovú účtovnú zostavu pre rozpočtové organizácie, štátne fondy, príspevkové organizácie, **obce** a vyššie územné celky. Z hľadiska účtovania nákupu knižničných dokumentov sú dôležité ustanovenia § 15 Opatrenia, ktoré definujú zásady pre členenie majetku a záväzkov, pričom sa vychádza z časového hľadiska - doby použiteľnosti. Vzhľadom na to, že doba použiteľnosti knižničných dokumentov je dlhšia ako jeden rok, ale zároveň nespĺňajú kritérium nadobúdacej hodnoty v zmysle zákona o dani z príjmov, je možné využiť ods.2 § 15 a následne ods.8 písm.d) § 16. To znamená, že účtovná jednotka (Obecný úrad) **má právo rozhodnúť v internom predpise**, ako bude knižničné dokumenty - knihy, CD platne, CD ROM a pod. účtovať.

Slovenská národná knižnica odporúča, aby účtovná jednotka vo vnútornom predpise definovala **knižničné dokumenty ako materiál**, ktorý bude **účtovať priamo do nákladov** (do spotreby), ktorý môže zároveň sledovať v pomocnej evidencii (**prírastkový zoznam kníh**) mimo účtovníctva. V takomto prípade nebudú knižničné dokumenty účtované na majetkových účtoch v účtovej triede 0 ani v účtovej triede 1, účtovná jednotka teda **nebude musieť vykonávať inventarizáciu a fyzickú inventúru** knižničného fondu podľa § 29 a § 30 zákona o účtovníctve.

Na **odbornú evidenciu knižničného fondu** sa vzťahuje osobitný predpis, t.j. **zákon č.183/2000 Z.z. o knižniciach**. Podľa § 13 ods.2 tohto zákona je knižnica povinná vykonávať odbornú evidenciu (prírastkový zoznam, zoznam úbytkov), **revíziu** a vyradovanie knižničných dokumentov, pričom revíziu je povinná pri rozsahu knižničných fondov do 50 000 knižničných jednotiek vykonávať v úplnosti **každé tri roky**.

